

AARHUS UNIVERSITET

School of Business and Social Sciences	Eks. termin: Eksamen S 2023
Juridisk Kandidat-/embedseksamen	Ordning: Ny
Del/delprøve/fase: 1. år, 2. semester af bacheloruddannelsen	
Fag: Juridisk teori, metode og videnskab	
Opgavetype: Alm.	
Antal sider i opgavesættet: 8	
Eksamensdage: 6.-9. juni 2023	
Eksamenslokaler: Hjemmeopgave	
Aflevering af opgave: Afleveres via WISEflow	
På opgavebesvarelsens side 1 skal der være et printscreen med angivelse af antal tegn (maks. 24.000 tegn inkl. mellemrum og noter)	

Offentliggørelse af karakterer: 3. juli 2023 inden kl. 18

Opgave nr. 1 (75 %)

1. Henhører det retlige spørgsmål i dommen under den offentlige ret eller privatretten?
2. Hvilke fortolkningsregler anvender Højesteret ved fortolkningen af forældreansvarslovens § 20 a, stk. 1?
3. Hvilken betydning har Højesterets tidligere praksis i dommen?
4. Hvilken betydning har artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention ved fortolkningen af forældreansvarslovens § 20 a, stk. 1?
5. Hvilket hovedhensyn hviler forældreansvarslovens § 20 a på?
6. Hvilke hovedhensyn hviler Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols (EMD) praksis på?
7. Hvilke hensyn indgår i Højesterets fortolkning af forældreansvarslovens § 20 a, stk. 1?

8. Er højesteretsdommen retsskabende eller vedrører den fortolkning eller udfyldning?
9. Hvilken retskildeværdi har domsnoten?
10. Drøft højesteretsdommens præjudikatværdi.

Opgave nr. 2 (25 %)

1. Hvad er retspolitik, og hvad kendetegner retspolitik fra et juridisk perspektiv?
2. Nævn eksempler på traditionelle retlige værdier og deres betydning i den retspolitiske argumentation.

Bilag: U.2023.2114H

Henvendelser vedrørende eventuelle fejl i opgaven kan rettes til Jens Evald på mail: je@law.au.dk. Alle øvrige henvendelser vedrørende opgaven vil ikke blive besvaret.

Opgave 1 tæller 75 % af den samlede karakter, og opgave 2 25 %, men karakteren er udtryk for en samlet vurdering af opgaverne.

U.2023.2114
U.2023.2114

Sag om samvær mellem tvangsbortadopteret barn og de biologiske forældre blev hjemvist til ny behandling i familieretten.

Familieret 3.2, 332.2 og 335.4 - Menneskerettigheder 1.4.

De biologiske forældre, A og B, til et barn født i marts i 2020, havde anmodet om samvær med barnet, der i april 2020 uden deres samtykke blev anbragt uden for hjemmet, i juli 2020 blev frigivet til adoption og i august 2020 placeret hos adoptivforældrene. Højesteret udtalte, at forældreansvarslovens § 20 a skal fortolkes i overensstemmelse med Menneskerettighedsdomstolens praksis vedrørende Menneskerettighedskonventionens artikel 8 om ret til familieliv. Højesteret udtalte endvidere, at det bl.a. må sikres, at muligheden for samvær eller anden form for kontakt mellem barnet og de biologiske forældre ikke i realiteten forbeholdes helt særlige tilfælde, og at hensynet til, at barnet får mulighed for at kende sine rødder, indgår i den samlede helhedsvurdering efter § 20 a. Højesteret fandt på den baggrund, at der i sager efter forældreansvarslovens § 20 a må tilvejebringes et oplysningsgrundlag, som gør det muligt at træffe afgørelse i overensstemmelse med såvel forældreansvarsloven som Menneskerettighedskonventionens artikel 8. Den nærmere sagsoplysning må bero på en konkret vurdering, men hvis det ikke på forhånd kan afvises, at der er grundlag for at fastsætte samvær eller anden form for kontakt, kan det bl.a. være relevant at tilvejebringe en børnesagkyndig erklæring og en sagkyndig erklæring om de biologiske forældre, hvorunder også mulighederne for fastsættelse af anden form for kontakt end samvær kan belyses. I den foreliggende sag forelå forklaringer fra A og B samt en psykologerklæring, der var indhentet af adoptivforældrene, og hvorom det ikke fremgik, hvilke oplysninger psykologen havde været i besiddelse af, ligesom det ikke fremgik om anden form for kontakt end samvær havde været overvejet. Idet det ikke efter de foreliggende oplysninger kunne afvises, at betingelserne for at fastsætte samvær eller anden form for kontakt mellem A og B og barnet, herunder f.eks. udveksling af fotos eller videooptagelser mv., var opfyldt, fandt Højesteret, at familierettens og landsrettens afgørelser ikke byggede på et tilstrækkeligt oplysningsgrundlag, og at sagen derfor skulle hjemvises til ny behandling i familieretten.¹

2115

H.D. 21. februar 2023 i sag BS-25683/2022-HJR (1. afd.)

(Michael Rekling, Hanne Schmidt, Jan Schans Christensen, Anne Louise Bormann og Jørgen Steen Sørensen).

A og B (adv. Anders Brøndved, Nykøbing F., besk., for begge) mod

Adoptivforældrene (adv. Peter Ølholm, Glostrup, besk., for begge)

Retten i Nykøbing Falsters dom 2. september 2021, BS-19076/2021-NYK

Denne afgørelse er truffet af dommer

Sagens baggrund og parternes påstande

Familieretshuset har den 18. maj 2021 indbragt sagen for retten.

De biologiske forældre, A og B, har fremsat påstand om, at C født den ... 2020, skal have samvær med dem i et af Familieretten nærmere fastsat omfang.

Adoptivforældrene har over for Familieretshuset fremsat påstand om, at der ikke skal være samvær mellem de biologiske forældre og C.

Advokat Karen Gøtzsche har på vegne af C fremsat påstand om, at der ikke skal være samvær mellem de biologiske forældre og C.

De biologiske forældre og C har fri proces under sagen.

Oplysningerne i sagen

Dommen indeholder ikke en fuldstændig sagsfremstilling, jf. retsplejelovens § 218 a.

Barnet, der blev født i marts ... 2020 og navngivet C, blev den 3. april 2020 anbragt udenfor hjemmet uden samtykke. Dette skete efter et ophold med de biologiske forældre på Glostrup Observationshjem.

Der er blevet udarbejdet en forældrekompetenceundersøgelse i forbindelse med anbringelsen.

Ankestyrelsen traf den 1. juli 2020 afgørelse om at frigive C til adoption, og afgørelsen herom blev stadfæstet af Retten i Nykøbing Falster den 19. november 2020.

De biologiske forældre havde samvær med C i begyndelsen af anbringelsen hver 3. uge i 1,5 time, sidste gang den 10. august 2020. C er den 14. august 2020 blevet placeret hos adoptanterne.

Adoptanterne har ikke været mødt under sagen, men har til Familieretshuset indleveret deres skriftlige bemærkninger.

Adoptanterne har efter adoptionen indhentet en vurdering fra psykolog X, der den 10. august 2021 har udtalt følgende om spørgsmålet om samvær med de biologiske forældre:

»Familien har modtaget adoptionsrådgivning hos undertegnede i PAS-regi (Post Adoption Service, et rådgivningstilbud under Ankestyrelsen). Herunder er der gennemført samtaler med forældrene alene og sammen med barnet, herved observation af barnet.

(barnet) blev hjemtaget d. 23. august 2020. På det tidspunkt var (barnet) 5 måneder gammel og havde allerede oplevet to voldsomme skift i sit liv. (barnet) var kontaktfar, alderssvarende i sin kommunikation og mulig at regulere både op og ned i spænding. Han fremstod i momenter stresset, urolig og søgte stærke stimuli for at være »tilpas«, fx høje lyde, højt tempo, foretrak at vende udad i bæreselen m.m. Mange adopterede børn har en ubalance i deres affektreguleringssystem, fordi deres sympatiske nervesystem er på overarbejde og det parasympatiske nervesystem ikke er i stand til at tage over. Dette skyldes den svære og stressfyldte, nogle gange livstruende, start på livet. De kan således have svært ved at mærke sig selv og andre eller svært ved at finde reel ro og hvile. Dette kombineret med adskillelse og svigt fra det biologiske ophav, flere unaturlige skift af omsorgspersoner og steder, stress og ubehag, giver en sårbarhed i barnets spændingsregulering og en tilknytningsmæssig udfordring i den spirende personlighed. Det er derfor væsentligt på dette område at yde en tidlig beskyttende indsats.

Den vigtigste del af den beskyttende indsats omhandler tilknytningen til mor og far. (barnet) skal hjælpes ind i en følelsesmæssig normaludvikling, trods de ganske unormale omstændigheder ved livets start. Denne proces tager oftest flere år.

På nuværende tidspunkt er (barnet) fortsat i gang med at tilknytte sig sine forældre. Han har derfor brug for en tryk, velkendt og velreguleret dagligdag for at kunne udvikle sig mest muligt alderssvarende. (barnet) er begyndt at udvise relevant tilknytningsbaseret gråd ved aflevering i vuggestue, hvilket er gode tegn for et barn

¹ FT 2018-19, till. B, lovforslag nr. L 155, bem. til nr. 2, U 2019.1565H, U 2021.2400H, U 2021.4867H, Menneskerettighedsdomstolens domme af 10. september 2019 (sag 37283/13), af 10. marts 2020 (sag 39710/15), af 22. december 2020 (64639/16), og af 10. december 2021 (sag 15379/16).

med tidligt adskillelsestraume. Han kan fortsat blive urolig og hektisk ved oplevelsen af indre pres, fx sult, og til tider opleves som »svær at nå«, hvis spændingen bliver for høj.

(barnet) formår altså i den øvre del af sin udviklingskurve at benytte relationen til affektregulering fx ved afleveringssituationen eller når han skal puttes om aftenen, men da det netop er denne evne der ofte lider skade ved tidligt svigt, er det en årelang og sårbar proces at genopbygge denne. Den tilknytningsbaserede affektreguleringsevne er derfor stadig fragmenteret og desintegrerer i det øjeblik presset bliver for stort, fx ved sult eller træthed og (barnet) mister således momentært evnen til at benytte relationen til regulering og kan være »svær at nå«, urolig, utilpas. Dette er helt forventeligt og der beskrives og observeres løbende udvikling.

Jeg vil anse det for at være en voldsom følelsesmæssig belastning og generel stressfaktor, hvis (barnet) og hans familie på nuværende tidspunkt skal have samvær med (barnets) biologiske forældre. En sådan præmis varetager ikke (barnets) nuværende tarv. Tilknytningsprocessen, som har været forstyrret tidligt i livet, er langsomt på vej i den rigtige retning og denne udvikling kræver fortsat ro og nærvær. Også i de kommende år.

Jeg vil derfor fraråde samvær mellem (barnet) og hans biologiske forældre, da det må forventes at dette vil forstyrre (barnets) udvikling og muligvis reaktivere hans tidlige overlevelsestrategier, både biokemisk, følelsesmæssigt og adfærdsmæssigt. Omfanget og intensiteten af de personlighedsmæssige omkostninger, hvis

2116

ikke en tidlig beskyttende indsats varetages, må siges at være ganske omfattende for den gruppe af børn med komplicerede tilknytningshistorier og tidlige svigt, som (barnet) desværre tilhører.«

Forklaringer

Der er afgivet forklaring af A og B.

A har forklaret, at hun fødte C den ... 2020. De var de første par dage på sygehuset og blev derefter sendt til Glostrup Observationshjem. Det var rigtig rart. Det var lidt ligesom at være hjemme. Personalet var der, men de passede sig selv. De var der 1-1,5 uge. Personalet syntes, at det gik godt. Der var god øjenkontakt mellem dem og C, men der var nogle ting, der skulle arbejdes på.

Den 1. april 2020 blev det bestemt, at C skulle anbringes. De havde derefter samvær i 1,5 time hver 3. uge og hver 14 dage ringede de til plejemor. Samværene gik rigtig godt. Det var kun dem og plejemoren. De syntes alle, at det gik godt. De mødte stabilt op og overholdt ringetiderne. De havde et godt samarbejde med plejemoren.

C blev i august 2020 placeret hos adoptanterne. Siden har de intet fået at vide om ham. De fik ingen støtte under anbringelsen af C. Hun vil gerne se sin søn. Hvis hun ikke kan det, ønsker hun i det mindste 1 gang om året at få et billede af ham. Ethvert form for samvær ville være dejligt, uanset om det er i kvartal, halvårligt eller årligt. Bare så hun kan se ham.

Det vil være det bedste for C, at der er samvær. Alle børn har godt af at vide, hvor de kommer fra. Hvis der er samvær nu, vil det være lettere for adoptivforældrene at fortælle ham, hvem de er, når der er samvær. De kan godt undlade at fortælle C, at de er hans biologiske forældre. Det skal adoptivforældrene selv fortælle.

De er helt åbne over for samvær uanset, hvordan det skal foregå. Hvis de kunne mødes på en legeplads, ville de gerne det. Hun kan ikke se, at det på nogen måde vil være skadeligt for C med samvær med dem. De samarbejder meget gerne med adoptanterne. De har ikke haft indflydelse på, hvor meget samvær de fik inden adoptionen. Det mest optimale er, at de er en bonusfamilie, mens adoptionsfamilien er hans nære familie.

B har forklaret, at C er hans første barn. Adoptionen af C har psykisk påvirket ham. Han er ikke blevet sendt i aktivering, og lægen siger, at han har en depression og skal udredes for PTSD. Samværene inden adoptionen var gode og stabile. De havde begge kemi og øjenkontakt til C. Han fik ikke støtte under anbringelsen eller bagefter. Han vil gå med til hvad som helst for at se C.

Parternes synspunkter

Advokat Anders Brøndtved har på vegne af de biologiske forældre i processkrift af 13. juli 2021 anført:

»at de biologiske forældre viste forældreevne i forbindelse med ophold på Glostrup Observationshjem,

at de biologiske forældre havde gode rolige samvær,

at de biologiske forældre havde et godt samarbejde med plejefamilien,

at de biologiske forældre var stabile i samvær og i telefonkontakten med barnet samt plejefamilien,

at barnets advokat selv for Ankestyrelsen tilkendegav, at barnet skulle have mulighed for samvær,

at den ideelle situation for barnet var at have adoptanterne samt en bonusfamilie,

at biologiske forældre er indstillet på et samarbejde med adoptanterne og accepterer et samvær nærmere fastsat af Familieretten.«

Advokat Karen Gøtzsche har på vegne af C i processkrift af 29. juni 2021 anført:

»at drengen tidligere kaldet C er et lille barn, der har haft så begrænset kontakt med sin biologiske mor og far, at der ikke herved er skabt nogen for ham betydningsfuld og positiv relation.

at det væsentligste for drengen tidligere kaldet C er at have en stabil og sammenhængende dagligdag, hvor det prioriteres højest, at der etableres og fastholdes en stærk, kærlig, stabil og uforstyrret tilknytning til adoptanterne og disses nære relationer.

at det derfor er bedst for drengen, at der ikke fastsættes samvær mellem ham og sagsøgerne.«

Rettenes begrundelse og resultat

Det følger af forældreansvarslovens § 20 a, at der kan fastsættes samvær eller anden form for kontakt mellem barnets oprindelige slægtninge og det adopterede barn, navnlig hvis barnet forud for adoptionen havde samvær eller anden form for kontakt med den, som anmoder om fastsættelse af samvær m.v.

Efter forældreansvarslovens § 4, 1. pkt., skal en afgørelse om samvær eller anden form for kontakt træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet, og hensynet til barnets bedste og barnets ret til trivsel og beskyttelse skal efter forældreansvarslovens § 1 komme i første række.

Ved vurderingen af barnets bedste, skal der anlægges en helhedsvurdering af barnets samlede situation både på kort og lang sigt. Det er barnets ret til samvær, der er centralt - ikke de oprindelige slægtninges ret. Der bør lægges vægt på, at barnet står i en særlig situation efter en adoption, hvor der skal skabes tilknytning mellem barnet og adoptivfamilien, og hvor barnets behov for en stabil og sammenhængende dagligdag skal kunne opfyldes.

C blev placeret i en plejefamilie, da han var ca. 2 uger gammel, og han blev placeret hos adoptanterne, da han var ca. 5 måneder gammel. Han har således allerede tidligt i sit liv oplevet 2 store skift. Det må derfor anses for afgørende for hans trivsel, at hans tilknytning til adoptanterne sikres bedst muligt.

Efter oplysningerne i psykologudtalelsen er tilknytningsprocessen igangværende og kan tage flere år, og

2117

det er væsentligt på dette område at yde en tidlig beskyttende indsats. Det er psykologens vurdering, at det vil være en voldsom fø-

lelsesmæssig belastning, hvis C og hans familie på nuværende tidspunkt skal have samvær med hans biologiske forældre, ligesom det kan forstyrre hans udvikling og muligvis reaktivere hans tidlige overlevelsesstrategier.

Forud for adoptionen var der en kort række samvær mellem de biologiske forældre og C senest den 10. august 2020. Disse samvær kan dog ikke antages at have skabt en sådan betydningsfuld og positiv relation mellem C og hans biologiske forældre, at samvær kan anses for at være det bedste for C på nuværende tidspunkt.

Efter en samlet vurdering af de anførte forhold og sagens oplysninger i øvrigt, finder retten ikke grundlag for, at der på nuværende tidspunkt skal fastsættes samvær mellem C og hans biologiske forældre, hvorfor C og adoptanternes påstand herom tages til følge.

Thi kendes for ret

Der skal ikke være samvær mellem de biologiske forældre, A og B og barnet tidligere kaldet C.

Ingen af parterne betaler sagsomkostninger til den anden part eller til statskassen.

Østre Landsrets dom 31. januar 2022 (2. afd.), BS-32861/2021-OLR [TFA2022.185]

Familieretten i Nykøbing Falster har den 2. september 2021 afsagt dom i 1. instans (...).

Landsdommerne Kaspar Linkis, Malou Kragh Halling og Rikke Baier Holgersen (kst.) har deltaget i ankesagens afgørelse.

Påstande

Appellanterne, A og B, har nedlagt påstand om, at der fastsættes samvær mellem appellanterne og barnet, C født den ... 2020, efter et af landsretten nærmere fastsat omfang.

De indstævnte, adoptivforældrene, har påstået dommen stadfæstet.

Forklaringer

A har supplerende forklaret blandt andet, at hun stadig er sammen med B. Hun er den 10. januar 2022 startet i arbejde på en fiskerivirksomhed, hvor hun pakker fisk. Hun ved ikke, hvordan det går med C. Hun har i november måned »vundet« adoptionssagen i Børne- og Ungeudvalget vedrørende sit særbarn, D. D blev 5 år i september 2021. Hun ser D 1½ time én gang om måneden. Det samme gør D's far. Samværene går rigtig godt, og samarbejdet med plejeforældrene går også godt. Hun vil gerne se C et neutralt sted, som fx på en legeplads. Det vil være det mest naturlige for C. Hun vil meget gerne samarbejde med adoptanterne. Hun vil kunne spille en positiv rolle i forhold til C.

Anbringender

Appellanterne har for landsretten yderligere gjort gældende navnlig, at det vil være i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, såfremt der ikke fastsættes samvær.

Landsrettens begrundelse og resultat

Landsretten er enig i familierettens begrundelse og resultat. Landsretten finder i den forbindelse og med henvisning til begrundelsen i familierettens dom, at det ikke vil være i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, at der på nuværende tidspunkt ikke fastsættes samvær mellem C og appellanterne.

Landsretten stadfæster derfor familierettens dom.

Thi kendes for ret

Familierettens dom stadfæstes.

Ingen af parterne betaler sagsomkostninger for landsretten til den anden part eller til statskassen.

Højesterets dom

I tidligere instanser er afsagt dom af Familieretten i Nykøbing Falster den 2. september 2021 (...) og af Østre Landsrets 2. afdeling den 31. januar 2022 (...).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Michael Rekling, Hanne Schmidt, Jan Schans Christensen, Anne Louise Bormann og Jørgen Steen Sørensen.

Påstande

Appellanterne, A og B, har påstået, at der fastsættes samvær mellem dem og barnet kaldet C, født den ... 2020, fire gange årligt. Subsidiært har de påstået, at der fastsættes samvær og/eller anden kontakt i mindre omfang.

Indstævnte, adoptivforældrene, har påstået stadfæstelse.

Supplerende sagsfremstilling

I familierettens dom anføres, at A og B i begyndelsen af anbringelsen uden for hjemmet havde samvær med barnet hver 3. uge, sidste gang den 10. august 2020. Af en rapport, der efter det oplyste er udarbejdet af en familieplejekonsulent i Lolland Kommune den 29. april 2020, fremgår i den forbindelse bl.a.:

»Plejefamilien beskriver:

Ifølge samværsafgørelsen har C samvær med hans biologiske forældre 1.5 time hver 3. uge, og der er afsat tid til at ringe til plejefamilien hver 14. dag.

Plejefamilien oplever indtil videre et godt samarbejde med C's biologiske forældre. Forældrene kommer til samvær i plejefamilien hjem. Første samvær fandt sted d. 8 april. Stemningen var rolig, og C sad det meste af samværet hos sin biologiske mor, hun gav ham mad og skiftede ham. På grund af den korte periode der

2118

beskrives her, er det begrænset hvad der foreligger af oplevelser med de biologiske forældre.

Plejefamilien oplever at forældrene følger den afgørelse der foreligger.»

Af en tilsvarende rapport, der efter det oplyste er udarbejdet den 15. juni 2020, fremgår bl.a.:

»Der har været afholdt 2 samvær siden sidste status, 20. maj og 10. juni. Begge forældre kommer i hjemmet hos plejefamilien, samværene er om formiddagen i halvanden time.

Ved første samvær i april var det primært moderen der var aktiv omkring bleskift, give mad osv., ved samværet i maj opfodrer moderen, faderen til at være aktiv med at skifte ble og give mad, faderen gav ham også et bad grundet ... dårlige mave, han havde skidt sig selv op af ryggen.

Forældrene havde medbragt dåbskjole ved samværet 10. juni, de ønskede at ... skulle prøve den, de har planlagt dåb d. 19. juli, i Maribo Domkirke.

... opleves meget rolig under samværene. Plejemor giver udtryk for at han ikke gør noget væsen af sig, når forældrene er til samvær.

Ved samværet i juni deltog begge forældre, ved dette samvær var det moderen der var aktiv. Hun forsøgte at give ... en flaske, men han ville ikke åbne munden og flyttede sit hoved, Plejemor foreslog at give det et forsøg hos hende, og her ville ... gerne spise. Efter han havde tæmt flasken, fik moderen ham i armene igen, her lå han stille og roligt. ... har ikke grædt under samværene, han er stille og kan ifølge plejemor godt give forældrene et smil. Ved samværet d. 10. juni tog faderen ikke selv initiativ til at holde ..., han holdt ham da moderen skulle på toilettet, og da de skulle tage afsked opfordrer moderen ham til at holde ham igen.

Plejemor fortæller at faderen bruger tid på, at fortælle plejemor om sit liv og sin familie. Han virker meget opslugt af sine egne historier, og fylder hele samværs tiden ud med snak. Plejemor for-

tæller at moderen sætter ord på at det er blevet nemmere for hvert samvær at håndtere følelserne, hun giver udtryk for godt at kunne blive ked af det, når hun er hjemme og tænker på situationen. Plejemor oplever ikke nogen af forældrene virke gråd labile eller synligt berørte i situationen.

Forældrene overholder de aftalte ringedage, det er altid moderen der ringer.«

Retsgrundlag

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis vedrørende betydningen af Menneskerettighedskonventionens artikel 8 om ret til familieliv i sager om bortadoption uden samtykke er nærmere beskrevet i Højesterets domme af 4. februar 2019 (UfR 2019.1565) og 8. marts 2021 (UfR 2021.2400).

Efterfølgende har Menneskerettighedsdomstolen (Storkammeret) den 10. december 2021 afsagt dom i sagen Abdi Ibrahim mod Norge (sag nr. 15379/16) om et tilfælde, hvor et barn var placeret i familiepleje og derefter bortadopteret. Domstolen fandt, at der forelå en krænkelse af artikel 8, og anførte bl.a.:

»149. The Court reiterates that an adoption will as a rule entail the severance of family ties to a degree that, according to its case-law, is permissible only in very exceptional circumstances and could only be justified if motivated by an overriding requirement pertaining to the child's best interests (see Strand Lobben and Others, §§ 206 and 207, quoted at paragraph 145 above). That is so since it is in the very nature of adoption that no real prospects of rehabilitation or family reunification exist and that it is instead in the child's best interests that he or she be placed permanently in a new family (ibid., § 209). Given the nature of the issues and the seriousness of the interests at stake, a stricter scrutiny is necessarily called for in respect of such decisions (ibid., §§ 209 and 211).

150. Against this background, it should be emphasised that, regardless of the applicant's acceptance during the adoption proceedings that X's foster care could continue, and irrespective of whether the domestic authorities were justified in considering long-term foster care for X were he not to be adopted, she and her son retained a right to respect for family life under Article 8 of the Convention. The fact that the applicant did not apply for family reunification did not dispense the authorities from their general obligation to consider the best interests of X in maintaining family ties with the applicant, to preserve their personal relations and, by implication, to provide for a possibility for them to have contact with one another in so far as reasonably feasible and compatible with X's best interests (see Strand Lobben and Others, § 207, quoted at paragraph 145 above). The foregoing is a central consideration in the Court's examination of whether the domestic authorities provided relevant and sufficient reasons to show that the circumstances of the case were so exceptional as to justify a complete and definite severance of the ties between X and the applicant and were motivated by an overriding requirement pertaining to the child's best interests and also whether, in so deciding, they struck a fair balance between the competing interests at stake.

151. Moreover, the Court is fully conscious of the primordial interest of the child in the decision-making process. However, the process leading to the withdrawal of parental responsibility and consent to adoption shows that the domestic authorities did not attempt to perform a genuine balancing exercise between the interests of the child and those of his biological family, but focused on the child's interests instead of trying to combine both sets of interests, and moreover did not seriously contemplate any possibility of the child's

2119

retaining contact with his biological family (see, similarly, Strand Lobben and Others, cited above, § 220). In this context, the Court is not persuaded that the competent domestic authorities duly considered the potential significance of the fact that the applicant had not applied to have the care order lifted, but merely opposed adoption on the grounds that she wished to maintain a right of contact with her child (see paragraph 43 above). In this regard, given that the High Court's decision was largely premised on an assessment of X's attachment to his foster home, the factual basis on which it relied in making that assessment appears to disclose shortcomings in the decision-making process.

152. In this respect the Court observes that the issue of contact between the applicant and X, and especially X's reactions to the contact sessions that had been conducted since his placement in care, played a central role in the question before the High Court. In that connection, the Court takes particular note that the decision under consideration was taken in a context where there had in fact been very little contact between the applicant and her son from the outset following his placement. On 10 December 2010, when the care order was issued, the County Social Welfare Board decided to grant the applicant contact rights for two hours, four times per year, and the District Court in its judgment of 6 September 2011 put in place a regime with contact rights for one hour, six times per year (see paragraphs 22 and 29 above). Between 2013 and the High Court's decision, X had apparently met the applicant only twice (see paragraph 49 above). The Court considers that that sparse contact between the applicant and X after the care order was issued had provided limited evidence from which to draw clear conclusions about whether it would be in X's best interests, as these appeared in 2015 when the impugned decision was taken, that the applicant be given no right to future contact with him (see, *mutatis mutandis*, Strand Lobben and Others, cited above, § 221).

153. Moreover, the Court notes that the reasons set out in the High Court's decision focused essentially on the potential effects of removing X from his foster parents and returning him to the applicant, rather than on the grounds for terminating all contact between X and the applicant. In this respect, the High Court appears to have given more importance to the foster parents' opposition to »open adoption« than to the applicant's interest in the possibility of a continued family life with her child through contact with him.

...

162. Having regard to all of the above considerations, the Court is not satisfied that in depriving the applicant of her parental responsibility in respect of X and authorising his adoption by the foster parents, the domestic authorities attached sufficient weight to the applicant's right to respect for family life, in particular to the mother and child's mutual interest in maintaining their family ties and personal relations and hence the possibility for them to maintain contact. The reasons advanced in support of the decision were not sufficient to demonstrate that the circumstances of the case were so exceptional as to justify a complete and definite severance of the ties between X and the applicant, or that the decision to that effect was motivated by an overriding requirement pertaining to X's best interests. Emphasising the gravity of the interference and the seriousness of the interests at stake, the Court also considers that the decision-making process leading to the applicant's ties with X being definitively cut off, was not conducted in such a way as to ensure that all of her views and interests were duly taken into account. There has accordingly been a violation of Article 8.«

Anbringender

A og B har overordnet anført navnlig, at det vil være bedst for barnet, at der fastsættes samvær, da det vil være lettere for barnet at

forholde sig til at være bortadopteret og til baggrunden for det. Det vil også være lettere for barnet fremover at til- eller fravælge en relation til dem, hvis de kontinuerligt har været i hans liv. Myndighederne har fra begyndelsen ikke haft til hensigt, at der skulle etableres samvær, og har reelt umuliggjort en betydningsfuld og positiv relation. Afgørelsen om samvær kan derfor ikke træffes alene på baggrund af en vurdering af den hidtidige forbindelse.

Erklæringen af 10. august 2021 fra psykolog X er ensidigt indhentet af adoptivforældrene og er nu halvandet år gammel. Den kan allerede derfor ikke tillægges afgørende betydning for spørgsmålet om samvær. Det fremgår heller ikke, hvilke oplysninger psykologen har haft til rådighed, og hun har ikke mødt dem eller på anden måde drøftet spørgsmålet om samvær med dem. Statusrapporterne vedrørende samvær under anbringelsen viser, at de havde et godt samarbejde med plejefamilien, og at barnet ikke led overlast ved samvær.

Myndighedernes administration af forældreansvarslovens § 20 a er i strid med Menneskerettighedskonventionens artikel 8. Den ændring af bestemmelsen, som blev foretaget på baggrund af UfR 2019.1565 H, er rent sproglig og uden betydning for foreneligheden med artikel 8.

Adoptivforældrene har overordnet anført navnlig, at det er bedst for barnet, at der ikke fastsættes samvær. Barnet er fortsat i en sårbar tilknytningsfase, hvor udviklingen kræver ro. Der er i sager efter forældreansvarslovens § 20 a en formodning for, at de biologiske forældre er udfordret på forældreevnen, og dette må naturligt indgå i vurderingen af samvær. Der har ikke været

2120

kontakt af betydning mellem barnet og de biologiske forældre, og intet indikerer, at de biologiske forældre vil kunne bidrage med noget positivt i forhold til barnet.

Det er uden betydning, at erklæringen fra psykolog X er halvandet år gammel, da det tydeligt fremgår, at tilknytningsprocessen mellem dem og barnet forventes at tage flere år. Der er ikke tale om en tilfældigt valgt psykolog, idet X er tilknyttet Ankestyrelsen og yder specialiseret rådgivning til adoptivfamilier. Det forhold, at et adskillelsestraume hos barnet må tilskrives anbringelsen og adoptionen, og ikke de biologiske forældre, er uden betydning for spørgsmålet om samvær, hvor det alene er barnets bedste, der er afgørende.

Efter Menneskerettighedskonventionens artikel 8 er både barnets og deres ret til privat- og familieliv beskyttet, herunder deres ret til anonymitet. Næsten uanset hvordan et samvær måtte blive etableret, vil det involvere dem, og der er risiko for, at deres identitet vil blive kendt for de biologiske forældre. Det vil gå ud over barnets ret til familieliv med dem.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

A og B er biologiske forældre til et barn født den ... 2020. Barnet blev den 3. april 2020 uden deres samtykke anbragt uden for hjemmet. Den 1. juli 2020 blev barnet frigivet til adoption og den 14. august 2020 placeret hos adoptivforældrene.

Sagen angår, om A og B skal have ret til samvær eller anden form for kontakt med barnet.

Forældreansvarsloven og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Hvis et barn er adopteret, kan der ifølge forældreansvarslovens § 20 a, stk. 1, efter anmodning fra barnets oprindelige slægtninge fastsættes samvær eller anden form for kontakt med disse, navnlig hvis barnet forud for adoptionen havde samvær eller anden form for kontakt med den, som anmoder om fastsættelse af samvær mv. Anden form for kontakt kan efter lovens § 22 bl.a. bestå i telefon-samtaler, brevveksling, elektronisk post og fotografier.

Efter lovens § 4, 1. pkt., skal afgørelser efter loven træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet.

Det fremgik tidligere af § 20 a, stk. 1, at der kun kunne fastsættes samvær eller anden form for kontakt i »helt særlige tilfælde«. Ved Højesterets dom af 4. februar 2019 (UfR 2019.1565) blev det heroverfor fastslået, at bestemmelsen må fortolkes i overensstemmelse med artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention om ret til familieliv. Højesteret anførte i den forbindelse, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i flere afgørelser om adoption uden samtykke har tillagt det betydning, at adoptionen ikke fuldstændigt afskar relationen mellem barnet og dets oprindelige slægt, og at det derfor næppe ville være i overensstemmelse med konventionen, hvis samvær eller anden kontakt efter § 20 a kun var en mulighed i helt særlige tilfælde. Højesteret anførte også, at afgørelsen om samvær i alle tilfælde skal træffes under hensyntagen til, hvad der er bedst for barnet, og at det må indgå, om det bl.a. i lyset af forløbet af et samvær forud for adoptionen kan antages, at forældrene, eventuelt med støtte, vil kunne spille en positiv rolle for barnet i forbindelse med samvær eller anden kontakt, herunder ved at barnet får mulighed for at kende sine rødder.

Som beskrevet i Højesterets dom af 8. marts 2021 (UfR 2021.2400) er bestemmelsen i § 20 a efterfølgende ændret i 2019, således at det ikke kun er i helt særlige tilfælde, at der kan fastsættes samvær eller anden form for kontakt. Som anført i dommen fremgår det af forarbejderne til ændringsloven bl.a., at der skal anlægges en helhedsvurdering af barnets samlede situation både på kort og lang sigt, og at det centrale er, hvad der er bedst for barnet, ikke de oprindelige slægtninges ret. Det fremgår også, at det i vurderingen af barnets bedste skal indgå, at barnet efter en adoption står i en særlig situation, hvor der skal skabes tilknytning mellem barnet og adoptivfamilien, og hvor barnets behov for en stabil og sammenhængende dagligdag skal kunne opfyldes, ligesom de bagvedliggende årsager til, at der er truffet afgørelse om adoption uden samtykke - herunder manglende forældreevne - naturligt vil skulle indgå. Endvidere fremgår bl.a., at samvær eller anden kontakt vil kunne være bedst for barnet, hvis der forud for adoptionen har været en betydningsfuld og positiv relation mellem barnet og den oprindelige slægtning, og det vurderes, at denne relation fremover i barnets liv vil spille en positiv rolle.

Højesteret bemærker, at forældreansvarslovens § 20 a også efter lovændringen i 2019 skal fortolkes i overensstemmelse med Menneskerettighedsdomstolens praksis vedrørende artikel 8, jf. om denne praksis nærmere de nævnte højesteretsdomme fra 2019 og 2021 samt Menneskerettighedsdomstolens dom af 10. december 2021 i sagen Abdi Ibrahim mod Norge (sag nr. 15379/16). Det må således bl.a. sikres, at muligheden for samvær eller anden form for kontakt mellem barnet og de biologiske forældre ikke i realiteten fortsat forbeholdes »helt særlige tilfælde«, og at hensynet til, at barnet får mulighed for at kende sine rødder, indgår i den samlede helhedsvurdering efter § 20 a.

I sammenhæng med det anførte må der i sager efter forældreansvarslovens § 20 a tilvejebringes et oplysningsgrundlag, som gør det muligt at træffe afgørelse i overensstemmelse med såvel § 20 a som Menneskerettighedskonventionens artikel 8. Den nærmere sagsoplysning må bero på en konkret vurdering, herunder af, hvilke oplysninger om barnet, de biologiske forældre og

2121

adoptivforældrene der allerede foreligger. I tilfælde, hvor det efter disse oplysninger ikke på forhånd kan afvises, at der er grundlag for at fastsætte samvær eller anden form for kontakt, kan det bl.a. være relevant at tilvejebringe en børnesagkyndig erklæring og en sagkyndig erklæring om de biologiske forældre, jf. retsplejelovens § 450 a, 1. pkt., herunder at indkalde den børnesagkyndige til at

afgive forklaring. I den forbindelse kan også mulighederne for fastsættelse af anden form for kontakt end samvær belyses, jf. forældreansvarslovens § 22.

Den konkrete sag

Familierettens og landsrettens domme må forstås således, at der er truffet afgørelse navnlig på grundlag af A og B's forklaringer og den af adoptivforældrene indhentede erklæring af 10. august 2021 fra psykolog X, som tidligere har rådgivet adoptivforældrene. Det fremgår ikke, hvilke oplysninger psykologen har været i besiddelse af, ligesom det ikke fremgår, at erklæringen bygger på aktuelle vurderinger af barnet, eller at mulighederne for anden form for kontakt end samvær har været overvejet. Det må lægges til grund, at psykologen ikke har talt med A og B.

Efter Højesterets opfattelse kan det ikke efter de foreliggende oplysninger afvises, at betingelserne for at fastsætte samvær eller anden form for kontakt mellem A og B og barnet, herunder f.eks. udveksling af fotos eller videoptagelser mv., er opfyldt. Under disse omstændigheder finder Højesteret, at familierettens og landsrettens afgørelser ikke bygger på et tilstrækkeligt oplysningsgrundlag, og at sagen derfor bør hjemvises til ny behandling i familieretten.

Konklusion

Højesteret ophæver familierettens og landsrettens domme og hjemviser sagen til ny behandling i familieretten.

Thi kendes for ret

Familierettens og landsrettens domme ophæves, og sagen hjemvises til ny behandling i familieretten.

Ingen af parterne skal betale sagsomkostninger for Højesteret til den anden part eller til statskassen.